

ENGELSİZ İLETİŞİM

Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişi engelli olarak tanımlanmaktadır. Türkiye’de Ulusal Engelli Veri Tabanına göre nüfusun yüzde 13,5’i engellidir.

Engellilere Yönelik Tutumlar

- Olumsuz tutumlar, yetersizliği olan bireylerin toplumla bütünleşmelerinde görünmez engellerdir.
- Yetersizliği olan bireylere yönelik olumsuz duygu, düşünce, tutumlar ve ön yargılar nedeni ile bu bireylerin toplumdan dışlanmaları, toplumun üretken, bağımsız ve onurlu bireyler olarak toplum içinde yer almalarını engellemektedir.

Algılama/Öğrenme Güçlüğü Olan Bireylerle İletişim

- Net bir şekilde konuşun, karmaşık cümleler kurmaktan kaçının. Destekleyici ve dostça davranın. Bütün soruların cevaplarının anlaşıldığından emin olun.
- Öğrenme güçlüğü olan yetişkinlere çocuk gibi değil, yetişkin gibi davranın.
- Düşünmek için zamana ihtiyaç duyduklarında karar vermeleri için acele ettirmeyin ya da baskıcı bir şekilde yönlendirme yapmayın. Sözlü anlatılan durumları özetleyerek not şeklinde verin.

Konuşma Engelli Kişilerle İletişim

- Sabır ve yoğun dikkat, konuşma engeli olan bir kişiyle iletişim kurarken en önemli yaklaşımlardır.

- Kişi konuşurken tüm dikkatinizi verin ve kendisini ifade etmesi için teşvik edin.
- Sizden istenmedikçe yardımcı olmayın ve cümleleri onun yerine siz bitirmeyin.
- Konuşma engeli olan kişiyi dinlerken onu anladığınızı belirtmek için gülümseyin ya da başınızı sallayın; ona da kısa cevaplar verilebilecek türde sorular sorun. Konuşurken lafını kesmeyin ve acele ettirmeyin.
- Konuşma engeli olan kişinin onayı olmaksızın grup içinde konuşma yapmasını kesinlikle istemeyin.
- Konuşurken sessiz ortamları tercih edin. Anlıyormuş gibi yapmayın, dedikleriyle ilgili varsayımlar yapmak işinizi daha zorlaştırır.
- Anlamadığınızda tekrar etmesini ya da yazmasını isteyebilirsiniz.

Epilepsi

Epilepsi hastası nöbet geçirirken öncelikle sakin kalmaya çalışın. Soğukkanlılığınızı koruyamayacağınızı hissettiğiniz bir durumda yardım etmeye çalışmayın. Doktoruna bildirmek üzere zamanı, nöbetin süresini ve tipini kaydedin. Çevresine çok fazla insanın toplanmasını engelleyin. Hastanın kafasının altına, zarar görmesini engellemek için yumuşak bir şeyler (ceket, hırka vb) koyun.

Sadece kişi tehlikeli bir yerdeyse yerini değiştirin (merdivenlerin en tepesi ya da yakıcı bir maddenin yanı vb.) Nöbet bitene kadar kişiyi taşımaya çalışmayın. Eğer etrafta kişiye zarar verecek şeyler varsa onları uzaklaştırın. Nöbet hareketlerini kısıtlamaya çalışmayın, nöbetin bitmesini bekleyin. Kendine zarar verici hareketler yapıyorsa çok baskı yapmadan yavaşlatmaya çalışın. Kişinin ağzına hiçbir şey sokmayın, dilini tutmaya çalışmayın. Halk arasında yaygın olan, soğan koklatmak, soğuk su dökmek gibi yollara başvurmeyin.

Nöbet Bittikten Sonra:

- Mümkünse kişiyi iyileşme pozisyonuna, yan tarafına yatırın.
- Eğer kişinin solunumu hâlen sorunlu ise boğazını protez veya yemek türü şeylerin tıkayıp tıkamadığını kontrol edin.
- Mahcubiyeti azaltmak için elinizden gelen her şeyi yapın.

- Kişi tam anlamıyla iyileşene kadar onunla birlikte kalın. Tam anlamıyla iyileşmeden, kişiye içecek teklif etmeyin.

Otizmli Bireylerle İletişim

- Otizmli bireyler, göz teması kurmaktan kaçınırlar, genellikle duygusal bağ kurmaları güçtür, öpülmeyi ve kucaklanmayı sevmezler, isimleriyle seslenildiğinde tepkisizdirler.
- Ekolali (çocuğun duyduğu kelimeleri, cümleleri, konuşmacının hemen arkasından veya daha sonra taklit etmesi) görülmektedir. Bu nedenle kızmak bağırarak ya da cezalandırmak yanlışdır. Anlayışlı ve sabırlı olunmalı, bireye komut verirken kısa ve net cümleler kurulmalıdır. Özellikle komut kelimeleri kullanılırken, örneğin “Buraya gel” gibi, vurgulayarak söylenilmelidir.
- Çevrede otizmli bireyin dikkatini dağıtacak uyaranların olmamasına dikkat edilmelidir.
- Onun dikkatini toplamasını kolaylaştırmak için abartılı mimikler, tonlamalar ve sesler çıkartmaktan kaçınılmamalı, ancak sesin olumsuz tonda yükseltilmemesine de dikkat edilmelidir.
- İletişimi başlatırken bu ondan beklenmemeli, onun sevdiği ya da ilgi duyduğu konulardan yola çıkarak alıdır.
- Otizmli bireyle konuşurken onun göz seviyesine inerek ve ona bakarak konuşulmalıdır. Bireye komut verirken kısa ve net cümleler kurulmalıdır. Özellikle komut kelimeleri kullanılırken, örneğin “Buraya gel” gibi, vurgulayarak söylenilmelidir.
- Çevrede otizmli bireyin dikkatini dağıtacak uyaranların olmamasına dikkat edilmelidir. Somut düşünen otizmli bireyler dili sadece sözcüklerin anlamına göre yorumlarlar. “Koşturmayı bırak” yerine “Arkandan atlı mı kovalıyor” demek onlar için anlamsızdır.
- Deyimler, kinayeler, imalar onlar için anlamsız ve akıl karıştırıcıdır. Çevresinde olup biten onun anlayabileceği şekilde sade bir dille anlatılmalıdır.
- Otizmli bireyin başarıları daima takdir edilmeli ve her zaman övülmelidir. Bu durum çocuğun kendisinden bekleneni doğru yaptığını anlamasına yardımcı olacaktır.

Fiziksel Yetersizliği Olan Bireylerle İletişim

- Direkt yardım etmeye çalışmak yerine önce yardıma ihtiyacı olup olmadığını sorun.
- Tekerlekli sandalyede oturan bir kişiyle sohbet ederken göz seviyesine gelmeye dikkat edin.
- Tekerlekli sandalye kullanıcısıyla konuşurken, yanındaki refakatçisi ile değil, doğrudan kendisiyle konuşun.
- Tekerlekli sandalyede oturan kişiye sormadan sandalyesini hareket ettirmeyin veya itmeyin.
- Farklı özelliklere sahip tekerlekli sandalyeler mevcuttur. Kişiye yardımcı olurken bu konuda bilgi alın. Rampadan inmesine yardımcı olurken hangi yönde inmek istediğini sorun.

- Fiziksel engelli bireyin erişebileceği sınırları düşünerek nesneleri yerleştirin.
- Açılır kapıların tekerlekli sandalyedeki bireyleri algılamaması durumunu düşünerek bireye o noktaya kadar refakatçi olun.

Görme Yetersizliği Olan Bireylerle İletişim

- Görme engelli bir kişiyle karşılaşıldığında (ihtiyaçları olduğu düşünüldüğünde), öncelikle yardım isteyip istemediği sorulmalı, doğrudan yardım etmeye çalışılmamalıdır.
- Karşılarken her zaman kendinizi tanıttın ve orada bulunan diğer kişileri de takdim edin.
- Görme engelliler ile konuşurken normal bir ses tonu kullanılmalı.
- Görme engelli kişiler hâkim oldukları alanlarda bağımsızca dolaşıp gezebilirler. Görme engelli bir kişi ile birlikte yürürken onun, sizin kolunuzu ya da dirseğinizi tutmasına izin verin.
- Oturmasına yardımcı olurken oturacağı yerin arkasını eliyle tutmasını sağlayın. Birlikte yürürken önüne çıkan engeller hakkında ona bilgi verin.
- Konuşma esnasında, kişiye ismi ile hitap edin.

İşitme Yetersizliği Olan Bireylerle İletişim

- İşitme engelli bir kişinin dikkatini çekmek için kibarca omuzuna dokunabilir ya da elinizle işaret edebilirsiniz.
- Konuşurken yüz yüze bakıp normal bir ses tonu ile konuşun.
- Birçok işitme engelli dudak okuduğundan, konuşurken dudağınızın okunmasını engelleyecek hareketler yapmayın, en iyi iletişim kurabileceği yöntemi kendisine sorun.
- Toplantı esnasında, işitme engelli kişi ile aynı anda sadece bir tek kişi konuşmalıdır.
- İşitme engelli kişinin söylediklerinizi düşünüp anlaması için ona biraz zaman verin, anlamadıkları cümleyi aynen tekrar etmek yerine farklı kelimelerle ifade edin.
- İşaret dilini çeviren tercümanla değil, doğrudan işitme engelli bireyin yüzüne bakarak konuşun, kişinin iletmek istediklerini anlamadığınız zaman, anlamış gibi davranmayın.

UNUTMAYALIM Kİ HEPİMİZ ENGELLİ ADAYIYIZ...